תורה אור

1. עֶרְוַת בַּת בִּנְךָ אוֹ בַת בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי עֶרְוָתְךָ הֵנָּה: ויקרא יח י

2. עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֵּה אֶת בַּת בְּנָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שַׁאֲרָה הֵנָּה זִמָּה הִוא: ויקרא יח יז

3. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זִמָּה הִוא בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהֶן וְלֹא תִהְיֶה זִמָּה בְּתוֹכְכֶם: ויקרא כ יד

4. עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה אִמְּךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ: ויקרא יח ז

אמר אביי הכי קאמר מנין לעשות שאר הבא ממנו כשאר הבא ממנה נאמר כאן זמה ונאמר להלן זמה וכו' והא בשאר דידיה לא כתיבא ביה זמה [א]אמר רבא אמר לי רב יצחק בר אבודימי אתיא [1]הנה [2]הנה אתיא זמה [3]זמה אמר מר מנין לעשות למטה כלמעלה מאי למטה כלמעלה אילימא בת בנה ובת בתה כבתה בהדדי קאתיין אלא אם חמיו ואם חמותו כחמותו האי למטה כלמעלה למעלה כלמטה הואי תני למעלה כלמטה אי הכי נאמר כאן זמה ונאמר להלן זמה ומה השתא אינהי לא כתיבה זמה דידהו כתיבא אמר אביי הכי קאמר מנין לעשות שלשה דורות למעלה כשלשה דורות למטה נאמר למטה זמה ונאמר למעלה זמה מה למטה שלשה דורות אף למעלה שלשה דורות ומה בעונש עשה למטה כלמעלה אף באזהרה נמי עשה למעלה כלמטה רב אשי אמר לעולם כדקתני ומאי למטה באיסור אי מה היא אם אמה אסורה אף הוא אם אמו אסורה [ב]אמר אביי אמר קרא [4]אמך היא משום אמו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אם אמו רבא אמר בין למאן דאמר [ג]דון מינה ומינה ובין למאן דאמר דון מינה ואוקי באתרה לא אתיא למ"ד דון מינה ומינה מה היא אם אמה אסורה אף הוא נמי אם אמו אסורה ומינה מה היא בשריפה אף הוא נמי בשריפה למ"ד שריפה חמורה איכא למיפרך מה להיא שכן אמה בשריפה תאמר בהוא שאמו בסקילה ועוד אמו בסקילה אם אמו בשריפה ועוד מה היא לא חלקת בה בין אמה לאם אמה אף הוא נמי לא תחלוק בו בין אמו לאם אמו ולמ"ד סקילה חמורה מהאי קושיא לא נידונה ולמ"ד דון מינה ואוקי באתרה מה היא אם אמה אסורה אף הוא נמי אם אמו אסורה ואוקי באתרה התם הוא דבשריפה אבל הכא בסקילה כדאשכחן באמו למ"ד שריפה חמורה איכא למיפרך

מה

אמר אביי. האי זכרים ונקבות עליו ועל אשתו קאמר והכי קאמר מניין לעשות שאר הבא ממנו דהיינו בתו ובת בנו ובת בתו מאנוסתו דלאו בכלל אשה ובתה דקרא נינהו דהתם באשתו ע"י קידושין קאמר דדרשינן לה ביבמות [יז.] מקראי דרבה[ד] רמי כתיב ערות בת בנך או בת בתך וגו'[ה] הא בת בנה ובת בתה שלא ילדה ממך גלה וכתיב[ו] ערות אשה ובתה לא תגלה משמע בין שילדתו לך בין שילדתו לאיש אחר לא קשיא כאן באנוסין כאן בנישואין אם אנוסתך או מפותה לך היא אי אתה מוזהר על בתה אלא אם כן ממך היא ואם אשתך היא אתה מוזהר אף על בת שילדה לאיש אחר: **כשאר הבא ממנה.** כבת אשתו ובת בתה ובת בנה דרבינן להו לעיל[ז] בגזירה שוה: **והא בשאר דידיה לא כתיב זמה.** דמהאי קרא נפקא לן בת בתו ובת בנו מאנוסתו ערות בת בנך או בת בתך כדפרישית לעיל ובתו לקמן [עו.] יליף לה ובההוא קרא זמה לא כתיב: **אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה.** מעיקרא מייתינן לה בהנה הנה והדר בזמה זמה כתיב הכא (ויקרא יח) כי ערותך הנה וכתיב בשאר אשתו (שם) שארה הנה מה להלן זמה עמו אף כאן זמה עמו ובתר דאייתינן זמה לשאר דידיה ילפינן בה שריפה בזמה זמה נאמר כאן (שם) זמה ונאמר להלן בשריפה (שם כ) זמה מה להלן שריפה אף כאן שריפה: **אילימא בת בנה ובת בתה.** שהן דורות תחתונים ואחרונים כלמעלה כלומר כבתה שהיא קדמה והיינו עליונה: **למעלה כלמטה היא.** שהאבות לעולם עליונים נקראו שהן קדמו: **השתא אינהו לא כתיבן.** אם חמיו ואם חמותו לאזהרתן ולעונשן לא כתיבא: **זמה דידהו כתיבא.** בתמיה דקאמר נאמר כאן זמה: **הכי קאמר.** לעולם אאם חמיו ואאם חמותו מהדר ובהאי לד נקטיה לדרשה דידיה: **מנין לעשות.** למעלה מאשתו שלשה דורות לאיסור דהיינו אם חמיו שהוא דור שלישי לאשתו וכן אם חמותו: **כשלשה דורות למטה.** כמו שמצינו שהוזהר ונענש למטה הימנה שלשה דורות דהיינו בת בתה וכן בת בנה: **נאמר למטה זמה.** שארה הנה זמה היא [שם יח]: **ונאמר למעלה זמה.** דכתיב (שם כ) כי[א] יקח את אשה ואת אמה זמה היא: **מה למטה שלשה דורות אף למעלה שלשה דורות.** אתרבו בדינא דקרא. הרי למדנו לעונש ועדיין אזהרה לא שמענו בהם דהא זמה למעלה גבי עונש כתיב. והדר יליף מסקנא דברייתא מה בעונש עשה למטה בתה ובת בתה ובת בנה כלמעלה בחמותו דהא רבינן להו לעיל [ע"א] שריפה אף באזהרה עשה למעלה חמותו ואם חמותו ואם חמיו שלא נאמר בהן אזהרה כלמטה כבתה ובת בתה ובת בנה הרי למדנו לעונש מאזהרה[ט] ולישנא דברייתא הכי קאמר מנין לעשות למעלה מאשתו כלמטה מאשתו לענין שלשה דורות נאמר למעלה מאשתו זמה ונאמר למטה מאשתו זמה ועשה הכתוב למטה כלמעלה בת בתה כבתה אף למעלה מאשתו עשה למעלה כלמטה עשה אם חמותו כחמותו. הרי למדנו לעונש ללמדם לאזהרה שאף חמותו עצמה לא נאמר באזהרה מה בעונש למטה כלמעלה רבינן שאר של מטה הימנה לשריפה כשאר של מעלה ממנה אף באזהרה עשה שאר של מעלה הימנה כשאר של מטה הימנה. ואע"ג דברייתא איפכא תני אביי מפיך: **רב אשי אמר לעולם כדקתני.** דלא תצטריך לאפוכה ולמתני מה להלן למטה כלמעלה אף כאן למעלה כלמטה אלא אף כאן למטה כלמעלה ומאי למטה דקאמר למטה באיסור. איסור הקל קרי למטה והחמור קרי למעלה והכי קאמר מנין לעשות אם חמיו ואם חמותו שהן רחוקות ואסורין[י] למטה כחמותו שהיא קרובה ואיסורה עליון וחמור נאמר כאן זמה [כו']. ורב אשי לא קשיא ליה הא דקשיא לן לעיל השתא אינהו לא כתיבי זמה דידהו כתיבי דהאי נאמר כאן זמה לאו עלייהו קאי אלא הכי נקט למילתיה נאמר כאן בחמותו זמה ונאמר להלן בבת אשתו זמה מה להלן למטה באיסור כלמעלה באיסור חייב הכתוב על בת בתה ובת בנה כבתה אף כאן נעשה אם חמיו ואם חמותו כחמותו והיינו למטה באיסור כלמעלה באיסור. וסיפא דהדר תני מה כאן למטה כלמעלה אף להלן למעלה כלמטה רב אשי כאביי מפרש לה למילף אזהרה בחמותו ואם חמיו והכי קאמר ומה כאן בעונש רבינן בגזרה שוה שאר של מטה הימנה כשאר של מעלה הימנה לשריפה אף באזהרה החמורה[כ] בשאר של מטה נרבה שאר של מעלה מאשתו חמותו ואם חמותו כשאר של מטה באזהרה: **אי.** כיון דאמרת מניין לעשות שאר הבא הימנו כשאר הבא הימנה נימא מה היא אם אמה אסורה לו אף הוא אם אמו אסורה לו משום ערוה ואנן גבי שניות מדברי סופרים[ל] תנן לה ביבמות בפרק כיצד (דף כא.): **אמך היא.** מיעוטא הוא: **רבא אמר.** לא מבעי ליה קרא למעוטי דלא תיסק אדעתין לאתויי הא בגזירה שוה דבין למאן דאמר בכל גזירות שוות שבתורה דון מינה ומינה בין למאן דאמר וכו' לא אתיא שפיר כדמפרש ואזיל: **דון מינה ומינה.** לכל דבריה נלמוד ממנה מאחר שעיקרו של דבר למדתי מחבירו אף לכל דבריה נלמוד ממנה. וכן אם באת ללמוד אם אמו מאם אמה לאיסורא צריך אתה ללמוד הימנה אף לשריפה שתהא בשריפה: **בין למאן דאמר דאמרינן דון מינה ואוקי באתרה.** דון עיקר הדבר ללמדו מחבירו אבל לשאר דבריו שאתה מוצא דינו מפורש בו ואתה יכול ללמוד מיניה וביה דבר מדבר ואינך צריך ללמד מחבירו העמידנו במקומו ואל תשווהו לחבירו. וכאן נמי ללמוד אם אמו מאם אמה לאיסורא דלא כתיבא בה בהדיא אבל לענין מיתה תעמידנה במקומה למילף שאר דידיה מיניה וביה דבר מדבר ולמוד אף אם אמו בסקילה מאמו שהיא בסקילה דהא גבי דידה נמי אם אמה כאמה שויא לשריפה: **ולא אתיא.** כדמפרש ואזיל: **מה היא בשריפה אף הוא בשריפה.** כלומר מה שאר אשתו אם אמה בשריפה היא אף הוא שאר שלו אם אמו בשריפה: **איכא למיפרך.** בתחלת הדין דילפת מיניה לאיסורא: **מה להיא.** לשאר אשתו דין הוא להחמיר ולאסור את אם אמה שכן החמיר הכתוב על אמה לשריפה ואשכחן בה צד חמור: **ועוד אמו בסקילה.** שהיא קלה אם אמו תהא בשריפה חמורה בתמיהה: **ועוד.** כיון דאית לן למידן מינה ומינה מאי חזית דדיינת הכי דון הכי מה היא לא חלקת בה בין אמה לאם אמה אף הוא לא תחלוק וכו' הלכך לא אתיא לשריפה וכיון דלא מצית למילף מינה ומינה אף תחילת הדין לאיסורא לא תלמוד. ולמאן דאמר נמי סקילה חמורה וליתנהו תרתי פירכי קמאי מיהו משום האי קושיא בתרייתא לא נדונה זה מזה: **איכא למיפרך.** על תחילת הדין דקא ילפת לה לאיסורא אם אמו מאם אמה:

מה

מנין לעשות שאר הבא ממנו כו'. ואם תאמר מה לשאר הבא ממנה שכן אם אמה אסורה תאמר בשאר הבא ממנו דאם אמו מותרת ועוד למאן דאמר שריפה חמורה מה לשאר הבא ממנה שכן אמה בשריפה תאמר בהא שאמו בסקילה וי"ל דכיון דיליף מאי דכתיב בהדיא גבי האי כאלו כתיב גבי האי לא שייך לאקשויי מידי:

אמך היא. בפ' ד' מיתות (לעיל דף נד.) דרשינן משום אמו אתה מחייבו וכו' ותרתי ש"מ:

איכא למיפרך מה להיא כו'. אין הג"ש מופנה משני לדדין ולכן למדין ומשיבין:

[מ]**אמר** קרא אשת בנך היא. וא"ת אכתי אי מה הוא דודתו אסורה אף היא דודתה אסורה וי"ל דלא שייך לאקשויי אלא מחייבי מיתות ב"ד דלענין מיתה נאמרה גזרה שוה:

אמר

מסורת הש"ס

(א) לעיל נא. לקמן עו. פז: חגיגה יא: יבמות ג. כריתות ה., (ב) [לעיל נג:], (ג) [יבמות עח: ב"ק כה: שבועות לא. זבחים לא: מנחות סב. קז. חולין קכ: נדה מג:], (ד) [לפנינו רבא], (ה) [ויקרא יח], (ו) [שם], (ז) [ע"א], (ח) [צ"ל אשר], (ט) גי' רש"ל ולאזהרה, (י) בס"א: ואיסורן, (כ) בס"א: האמורה, (ל) [צ"ל תניא], (מ) שייך לדף עו.,

מוסף רש"י

אתיא הנה הנה. לאיסורא, שבתו מאשתו וכן בת בתו ובת בנו ילפא מערות אשה ובתה לא תגלה, והרי בתו מאשתו בכלל בת אשתו, אבל בתו מאנוסתו לא משתמעא, דכתיב ערות אשה, ולשון אישות דעל ידי קידושין משמע, וגלי רחמנא בבת בתו ובת בנו מאנוסתו בהאי קרא ערות בת בנך או בת בתך, והכא לשון אישות לא כתיב, ואכתי בתו לא כתיב הכא, וילפינן בג"ש כתיב הכא בקרא דאנוסה כי ערותך הנה וכתיב בקרא אחרינא דאישות שארה הנה, מה התם בתו כבת בתו, אף כאן בתו כבת בתו (יבמות ג. וכעי"ז חגיגה יא: ולעיל נא.). **אתיא זמה זמה.** לשריפה, כתיב הכא בבתו מאשתו זמה היא וכתיב בשריפה זמה היא באש ישרפו, מה להלן שריפה אף כאן שריפה, ובתו מאנוסתו הא ילפינן מהנה הנה מבת אשתו (יבמות ג. וכעי"ז לעיל שם) מאחר שלמדת אנוסה מנשואה, ובנשואה כתיב זמה היא כמה דכתיב באנוסה דמי, וחזור ולמוד בה שריפה מאיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו אותו ואתהן (חגיגה יא:). **בין למאן דאמר דון מינה כו'.** פלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע בהעור והרוטב (יבמות עח:). **דון מינה ומינה.** כל דבר שאתה למד מחבירו בגזירה שוה או בהיקש, הוי למד ממנו בכל דבריו (זבחים צא: וכעי"ז יבמות שם, ב"ק כה: שבועות לא. וחולין קכ:). **דון מינה ואוקי באתרה.** למאי דצריכי גמרינן, למאי דלא צריכינן מוקמינן באתרא (יבמות שם) כלומר לאחר שלמדו משם והבאתו לכאן העמידהו כאן בתורת שאר דברים המפורשים בו (שבועות לא.) מה שהדבר צריך ללמוד מחבירו שאין יכול ללמוד מגופו, ילמד מחבירו ולשאר דברים שאתה יכול ללמוד מגופו העמידהו על מקומו (זבחים צא: וכעי"ז חולין קכ:).